

TOBAKSFAKTA

OBEROENDE TANKESMEDIA

**KORTFAKTA
OKTOBER 2015**

Myter och fakta om neutrala paket

Formgivning av förpackningar är en väsentlig del i marknadsföringen av alla slags konsumtionsvaror. För tobaksindustrin är det en av de få återstående reklamkanalerna för att behålla och rekrytera nya kunder sedan land efter land förbjudit tobaksreklam i tidningar, radio och tv, på stortavlor, i anslutning till butiker och som direktreklam.

Tobaksindustrin satsar väldiga resurser på att utveckla sofistikerade förpackningar för att nå skilda marknadssegment och befolkningsgrupper. De kan uttrycka lyx, elegans, vuxenhet, status, maskulinitet eller kvinnlighet och samtidigt vara lockande för barn med sina färger och olika storlekar på förpackningarna.

Det är för att begränsa följderna av denna förpackningsreklam som neutrala, standardiserade, förpackningar lanseras. Inga andra färger än de som finns i varningsbilder får förekomma, plus en neutral färg, som täcker hela paketet. Namnet på varumärket trycks med vanligt typsnitt i svart och i liten storlek. Inte heller tillåts varumärken på cigarettappren eller på insticksblad.

Australien införde som första land i världen neutrala cigarettpaket i december 2012. Paketerna har en brungrön, glanslös standardfärg. Förutom varningar i bild och text finns inga dekorationer. Det gör varningsbilderna tydligare. Bilderna täcker 75 procent av paketets framsidor och 90 procent av baksidorna.

Storbritannien, Irland och Frankrike har följt Australiens exempel och beslutat införa neutrala paket och andra länder, bl a Norge, Nya Zeeland och Sydafrika, är på väg att fatta beslut.

Australien har lyckats helt avglamourisera cigarettpaketerna.

Parterna i Ramkonventionen för tobakskontroll, FCTC, enades 2008 om riktlinjer för förbud av logotyper, färger, varumärkesbilder och reklamtexter på tobaksförpackningar. Riktlinjerna hindrar också industrin att med olika färger ge missvisande budskap om att ett visst märke skulle vara mindre farligt än andra.

I EUs nya tobaksproduktdirektiv finns ingen bestämmelse om obligatoriska, neutrala förpackningar, men varje medlemsland ges möjlighet att besluta om sådana paket. Däremot kräver det nya direktivet obligatoriska bildvarningar och att varningarna ska täcka 65 procent av cigarettpaketens båda stora sidor. Dessutom ska tobaksförpackningarna vara enhetligt utformade som fyrkantiga, platta paket.

Tobaksindustrin ser inte oväntat neutrala förpackningar som ett allvarligt hot. Det framgår av de satsningar som industrin med Philip Morris International, PMI, och British American Tobacco BAT, i täten gjorde i Australien för att försöka stoppa beslutet om neutrala förpackningar. BAT överklagade till Högsta domstolen med motiveringen att beslutet om neutrala förpackningar stred mot varumärkesrätten, men förlorade. Sedan dess har tobaksbolagen stämt även regeringarna i England och Irland.

Här följer tobaksindustrins vanligaste argument mot standardiserade, neutrala, förpackningar som bemöts med faktabaserade motargument.

Argument 1

”Neutrala förpackningar strider mot både EU:s och medlemsländernas lagar om skydd för immateriella rättigheter som egendomsskydd och yttrandefrihet.”

Fakta

Tobaksfakta har från juridiskt sakkunniga inhämtat bedömningar av industrins påståenden. Egendomsskyddet kan i särskilda fall tas över av andra med tvång. Prejudicerande exempel är förbudet mot indirekt tobaksreklam, dvs. tobaksreklam på andra typer av produkter. Lagstiftarna ansåg att det förbudet inte stred mot egendomsskyddet. Inte heller strider neutrala paket mot EU-stadgans egendomsskydd i artikel 17. EU-domstolen har tidigare godkänt begränsningar av tobaksreklam av hälsoskäl. Tobakspaket omfattas enligt experterna inte av tryckfrihetsförordningen eller grundlagen om yttrandefrihet eftersom de inte bidrar till ett fritt meningsutbyte utan endast skyddar näringsidkarens ekonomiska intressen. Det gör det möjligt att i vanlig lag begränsa varukännetecknen på tobakspaketen.

Argument 2

”Risken för smuggling och illegal handel ökar kraftigt eftersom det blir lättare att förfalska de neutrala paketen.”

Fakta

För neutrala förpackningar kommer reglerna om varningsbilder också att gälla. Det gör att paketen blir svårare

Australien införde neutrala paket 2012.

Storbritannien har beslutat göra det.

Norge planerar och har utformat paketen.

än tidigare att förfalska. Tobaksförpackningar kan dessutom enligt EU-direktivet förses med en för ögat osynlig säkerhetsmärkning som tull och polis kan kontrollera. Det är helt enligt WHO:s Tobakskonvention.

Argument 3

”Neutrala förpackningar försvårar möjligheterna att informera konsumenterna och medför därför förvirring och osäkerhet.”

Fakta

Någon ärlig konsumentupplysning från tillverkarna av dessa hälsofarliga varor finns inte, befintliga varningar är påbudna av myndigheter. På neutrala förpackningar förstärks informationen om hälsoriskerna tack vare att all glorifiering av tobaken är borta.

Argument 4

”Det finns inga bevis för att neutrala paket skulle leda till minskad rökning.”

Fakta

Eftersom Australiens lag om neutrala förpackningar har långsiktiga syften är det än så länge svårt att avläsa de specifika effekterna av just denna åtgärd, utom att det är ovanligt många av landets rökare som vänt sig till ”sluta röka-linjer”. Varningsbilderna får dem att inse nödvändigheten av att sluta. Resultat från forskning och undersökningar visar på ett övertygande sätt effektiviteten hos de neutrala förpackningarna och om de neutrala förpackningarna inte bedömdes som ett hot skulle industrin inte arbeta så hårt för att försöka stoppa dem.

Argument 5

”Neutrala förpackningar bryter mot internationella och bilaterala handelsavtal och länder riskerar att få betala skadestånd till tobaksbolag.”

Fakta

Internationella handelsavtal tillhandahåller undantagsregler från handelsfriheten när det gäller folkhälsoaspekter så länge undantagen inte missgynnar export och favoriserar landets egna produkter. Tobaksbolagen i Australien åberopade också regler och avtal inom Världshandelsorganisationen, WTO, för att stoppa de neutrala paketen, bl.a. TRIPS, som rör det rättsliga skyddet av varumärken och upphovs rätt (immateriell rätt). Fem länder anklagar Australien för brott mot TRIPS. En gemensam tvistepanel bildades och den sammanträdde för första gången sommaren 2015. Då hoppade ett land av, Ukraina. De övriga fyra fortsätter processen. Det är Kuba, Honduras, Dominikanska republiken och Indonesien. Tvisteprocesser är långvariga. Något avgörande väntas inte förrän tidigast i början av 2016.

Källor:

Domen från Australiens högsta domstol
<http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/HCA/2012/43.html>

Kanadas Läkare mot Tobak:

<http://www.smoke-free.ca/plain-packaging/history.htm>

WHO Europe-rapport: Empower Women – Combating Tobacco Industry Marketing in the European Union Region, 2010.